

Echinacea: zoveel kleuren, zoveel smaken

Top 10 Echinacea – een beproefde selectie

Vraag je het brede publiek naar zijn kennis van vaste planten, dan zal de geneeskrachtige zonnehoed of *Echinacea* waarschijnlijk hoge ogen gooien. Terecht, als het aan de redactie van het vakblad *De Hovenier* ligt. Marlien van der Linden maakt daarom een top 10 van de bijzonderste cultivars van deze uitzonderlijke en veelzijdige tuinplant.

Auteur: Marlien van der Linden

Foto's: Plants & Pictures, Marlien van der Linden, Ronald Houtman en Marco van Noort

De afgelopen tien jaar was er sprake van een ware explosie van nieuwe cultuurvariëteiten van *Echinacea*. Maar zijn dit ook allemaal bruikbare en betrouwbare vernieuwingen? De keuringscommissie van de KVBC (Koninklijke Vereniging van Boskoopse Culturen) was hier ook benieuwd naar en zette in 2016 een warenonderzoek op om zoveel mogelijk cultivars met elkaar te vergelijken. Dat gebeurde op de kwekerij van Rijnbeek Vaste Planten in Boskoop. Toen het idee geopperd werd, bleek dat in het buitenland ook behoefte was aan meer infor-

matie over dit vasteplantengeslacht. Ook daar werden keuringsvelden ingericht. Zo ontstond op Europees niveau een grootschalige test, 'Eurotrail' genaamd.

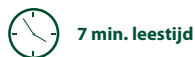
Dendroflora

Na vier jaar vergelijken en twee jaar data verwerken verscheen er kort geleden een artikel in *Dendroflora*, het jaarboek van de KVBC en de NDV (Nederlandse Dendrologische Vereniging). Om tot een betrouwbare top 10 te komen, werd er natuurlijk gekeken naar de beste culti-

vars uit deze keuring. Verdere informatie over dit artikel wordt hier niet gegeven; de inhoud van het jaarboek is exclusief voor de leden van de twee verenigingen. Bij meer interesse kan men lid worden van (een van) deze interessante plantenkennisclubs, waarna het jaarboek wordt toegestuurd.

Herkomst

In het vorige nummer kwam *Rudbeckia* aan bod, die zijn herkomst heeft in Noord-Amerika. Ook *Echinacea* is daar in het wild te vinden, op

om in de bloembodem zonder lintbloemen met zijn stekelige stroschubben een zee-egel te zien. Vroeger werd dit geslacht *Rudbeckia* genoemd; daarom is de vroegere Nederlandse naam 'zonnehoeed' begrijpelijk. Maar jaren geleden kwam er een afsplitsing binnen dit geslacht; verschillende soorten kregen toen de naam *Echinacea*.

(H)erkennen

Je zou haast kunnen zeggen dat *Echinacea* eruitziet zoals een kind een bloem en blad tekent: een oranjebruin bolstaand hart waarin de meeldraden en stampers verstopt zitten, met een randje van lintbloemen in een van nature rozerode kleur bij de soorten *E. purpurea* en *E. pallida*. De gele kleur van *E. paradoxa* is gebruikt om mee te kruisen en onder andere oranje en rode kleuren te krijgen. Van nature hangen de lintbloemen omlaag, maar van *E. purpurea* zijn ook horizontaal staande exemplaren te vinden. Net als *Rudbeckia* hoort *Echinacea* bij de composietenfamilie. Eén van de kenmerken is de aanwezigheid van een bloemhoofdje. Dat staat op een stevige, behaarde stengel. Deze heeft vooral langwerpig, veelal behaard blad in de onderste helft van de plant. De hoogte varieert van 50 tot 100 cm en de plant bloeit van begin juli tot ver in de nazomer of herfst.

Verzorging

Als de standplaats en grondsoort in orde zijn, heeft de plant weinig onderhoud nodig. In het voorjaar wat compost toevoegen voor een losse bodemstructuur en op arme gronden misschien nog wat extra biologische bemesting. Laat de stengels met uitgebloeide bloemen zo lang mogelijk zitten voor een mooi winterbeeld. Knip pas in maart de restanten af en laat die het liefst bij de plant liggen als mulchlaag. In de natuur komt toch ook geen tuinhens langs om de boel op te ruimen?

Toepassing

Echinacea heeft niet voor niets een enorme aantrekkingskracht op tuinliefhebbers. Het is een duidelijke bloem, lang bloeiend, stevig op zijn steel, een plant waar je niet omheen kunt. In combinatie met grassen en andere ijle vaste planten creëer je hiermee balans in de border. Maar ook in zomerboeketten is het een welkome aanvulling – een lang vaasleven gegarandeerd. Zoals gezegd is de zonnehoeed een mooi voorbeeld van de vergankelijkheid van de natuur, door de mooie stilistische wintervorm.

Insecenrestaurant

Is het nog nodig om een lans te breken voor de populariteit van deze plant bij insecten en andere vliegende fauna? De hele zomer door is het bij *Echinacea* een komen en gaan van bijen, hommels en vlinders. Wanneer de winter nadert, komen er vogels die de zaden uit de uitgebloeide hoofdjes plukken.

Nieuwe indeling

In het artikel van Ronald Houtman in Dendroflora stelt hij een nieuwe indeling van de verschillende verschijningsvormen van *Echinacea* voor, die ook is overgenomen in de ons omliggende landen. Hij heeft ze een Engelse groepsnaam gegeven, zodat iedereen die ermee werkt aan die naam kan zien met welke groep hij te maken heeft. De *pompon group* (een vorm met een gevuld bloemhoofdje) wordt hier gelaten voor wat hij is. Alleen de *classic group* wordt belicht in deze top 10. Cultivars als *E. 'Augustkönigin'*, *E. 'Leuchstern'* en *E. 'Magnus'* zijn zeer goede selecties van de gezaaide *Echinacea purpurea*. Die zijn wel bekend. Maar wat zijn de mooiste onder de modernere cultivars?

Jim Ault

Die modernere cultivars ontstonden in eerste instantie doordat Jim Ault kruisingen maakte van *E. purpurea* met *E. paradoxa*, *E. pallida* of *E. tennesseensis*. Deze veredelingsonderzoeker van de Chicago University kruiste de voor hem interessante inheemse soorten en kreeg zo een palet aan kleuren binnen het geslacht. Vanaf 2001 kwamen de eerste cultivars op de markt. Sindsdien is er een ware wedloop gaande om de mooiste, bijzonderste variatie op de markt te krijgen, zowel door Amerikaanse verdelers als Terra Nova Nursery, als door Nederlandse, zoals Piet Oudolf. Tegenwoordig worden er wereldwijd honderdduizenden planten gekweekt van de zonnehoeed. Geweldig dat één persoon dat veroorzaakt heeft!

Echinacea heeft niet voor niets een enorme aantrekkingskracht op tuinliefhebbers

prairies en langs bosranden. Veel cultivars hebben genen van *E. purpurea* in zich, maar er zijn ook andere soorten die DNA geleverd hebben aan cultuurplanten zoals *E. pallida*, *E. paradoxa* en *E. tennesseensis*.

Landklimaat

Als je in een open weiland bij hitte en koude kunt overleven, heb je heel wat in je mars. Voor dit landklimaat draait *Echinacea* zijn hand niet om. In Nederland hebben we een zeeklimaat; dat blijkt een uitdaging te zijn voor deze immigrant. Het liefst heeft hij voedzame, iets kalkrijke, doorlatende grond, maar zeker geen natte voeten in de winter. Aan wortelconcurrentie heeft hij ook een hekel. Het is dus verstandig om groepen van minstens vijf planten te maken; anders is hij zeker snel verdwenen. Daarnaast is het belangrijk om de juiste cultivars te gebruiken, maar daarover straks meer.

Naamgeving

De naam *Echinacea* is afgeleid van het Griekse woord *echinos*, wat zee-egel betekent. Daar is iets voor te zeggen; met wat fantasie lukt het wel

Echinacea 'Leilani'

1. Echinacea 'Leilani' (classic yellow group)

Eerst belichten we een paar 'Amerikanen' in deze top 10. Kwekerij Terra Nova introduceerde deze *E. 'Leilani'*, wat in het Hawaïaans 'hemelse bloem' betekent. Het is één van de beste geelbloeiende varianten, die met zijn 80 tot 100 cm bij de hoger wordende groep behoort. Je zou hem kunnen vervangen door een geelbloeiende *Rudbeckia*, maar door het duidelijke bloemhoofd in warm oranje heeft hij toch een heel andere uitstraling.

Echinacea 'Big Kahuna'

3. Echinacea 'Big Kahuna' (classic orange-red group)

Nummer drie in de rij uit de koker van het Amerikaanse bedrijf Terra Nova is deze 'Big Kahuna', wat zoveel betekent als 'baas' in het Hawaïaans. Het heeft niets te maken met de *Big Kahuna Burger* uit de film van Quentin Tarantino. Wel is hij opvallend door de lichtoranje bloemkleur. Met veel lintbloemetjes geeft hij een goedgevulde en horizontaal staande straal, waar je zomaar voor kunt vallen.

Om tot een betrouwbare top 10 te komen, werd er natuurlijk gekeken naar de beste cultivars uit deze keuring

Echinacea 'Mama Mia'

2. Echinacea 'Mama Mia' (classic orange-red group)

Ook dit is een introductie van kwekerij Terra Nova. Het is een meer rode dan oranje cultivar, die 50 tot 90 cm hoog kan worden. Hij staat stevig op zijn stelen. De bloemblaadjes staan vrij horizontaal. Door de opvallende kleur is dit een prachtige aanvulling op het assortiment. En ook al ben je geen Abba-fan, het is toch een leuke naam.

Echinacea 'Purity'

4. Echinacea 'Purity' (classic white group)

Als laatste topper uit Amerika staat *Echinacea 'Purity'* in de lijst. Deze heeft een laagblijvende, mooie witte vorm, met grote 'egelskop' als hart. Door de compacte en goed vertakkende groeiwijze is het een prachtplant, die goed overeind blijft staan. Het blad van een witbloeiende zonnehoed is altijd lichter van kleur dan gemiddeld.

Echinacea purpurea 'Green Jewel'

5. Echinacea 'Green Jewel' (classic green group)

Echinacea purpurea 'Green Jewel' kreeg de hoogste score bij de keuring: drie sterren. Dan moet je van goeden huizen komen! Dat heeft 'onze' Piet Oudolf goed gezien, toen hij hem in 2006 introduceerde. Hij heeft een subtiele kleur, die altijd matcht met andere bloemen in zijn omgeving. Met een gemiddelde hoogte van 70 cm is de plant niet overdreven hoog, dus breed toepasbaar.

Echinacea 'Fatal Attraction'

6. *Echinacea 'Fatal Attraction'* (classic purple group)

Een jaar eerder werd *E. 'Fatal Attraction'* op de markt gebracht door onze beroemdste Nederlandse tuinontwerper, Piet Oudolf. Met zijn 60 cm hoort hij echt bij de lager blijvende cultivars. De intens roodpaarse bloemblaadjes op de bijna zwartgekleurde stelen maken hem uniek in het sortiment. Daarnaast vertakt de plant goed en geeft hij veel lintbloemen, waardoor de rand mooi gevuld is. Hij heeft ook donkerder groen blad dan de meeste andere cultuurvariëteiten.

Echinacea purpurea 'Virginia'

7. *Echinacea 'Virgin(ia)'* (classic white group)

Is het nu *E. 'Virgin'* of *'Virginia'*? In veel catalogi van vasteplantenkwekers staat *E. 'Virgin'*, maar volgens de Naamlijst houtige gewassen is het *'Virginia'*. In Amerika is het *E. 'Virgin'*, maar in Europa was deze naam al lang geleden gekoppeld aan het Engelse plantenlabel Virgin, zodat deze niet gebruikt mocht worden voor de plant. Hier heet hij dus *E. 'Virginia'*; wat een toestand om een plantennaam. Maar goed, ook deze introductie van Piet Oudolf werd bekroond met drie sterren dankzij zijn rijke bloei met stevige bloemstelen, en dat is toch het belangrijkste. Hij is met zo'n 80 cm middelhoog te noemen.

Echinacea 'Pink Shimmer'

8. *Echinacea 'Pink Shimmer'* (classic purple group)

Deze selectie bestaat al sinds 2009, maar sinds een paar jaar wordt er meer van geproduceerd, waardoor hij bekender is geworden. En dat is helemaal terecht, want ook dit is een driesterrenwinnaar. In Engeland kreeg de plant zelfs een AGM (*Award of Garden Merit*), een prestigieuze titel voor sterke en succesvolle planten. Hij wordt wat hoger dan de gelijkende *E. 'Fatal Attraction'*. Hij heeft ruwe beharing op een donkere stengel en een donker blad, waardoor de bloemkleur mooi contrasteert.

Echinacea 'Cleopatra'

9. *Echinacea 'Cleopatra'* (classic yellow group)

Niemand weet hoe lang Cleopatra in het echt was, maar de naar haar vernoemde cultivar is een kleintje in het sortiment geelbloeiende zonnehoeden. Is *E. 'Leilani'* geschikt voor wat meer

Echinacea 'Noordeli' DELICIOUS CANDY

achter in de border, *E. 'Cleopatra'* kan een plekje vooraan krijgen, of verscholen tussen transparante grasjes. De weinige beharing op blad en steel maakt haar een schone dame. De bloemblaadjes staan mooi horizontaal, waardoor de bloem goed te zien is. Hij bloeit zeer lang.

10. *Echinacea 'Delicious Candy'* (classic purple group)

Als hekkensluiser een lekker snoepje dat vooral wordt geconsumeerd door allerlei nuttige insecten. Een variëteit die niet heeft meegedaan aan de keuring van de KVBC, maar die meer dan de moeite waard is. De Nederlandse veredelaar Marco van Noort selecteerde de halfgevulde bloem (je kunt het hart nog zien) uit zijn kruisingen. Hij bloeit rijk met fel rood-cerise bloemen, en hij is sterk en bossig, wat hem geschikt maakt voor pot en patio. Ook in de tuin misstaat deze volle plant niet. Hij combineert prachtig met grassen en steekt daar mooi bij af. De plant is ook sterk en komt jaarlijks terug.

Tot slot

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat er toch wel heel mooie varianten tussen zitten. Cultivars die zeer de moeite waard zijn en zorgen voor indrukwekkende effecten in een beplanting, mits de standplaats voldoet aan de wensen van de plant. Als toegift krijg je aan het einde van het groeiseizoen nog een prachtig silhouet in de winter, al dan niet met dauw of rijp erop.

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat er toch wel heel mooie varianten tussen zitten

Echinacea purpurea

Echinacea purpurea 'Alba'

Echinacea 'Pallida'

Echinacea bij Griffioen Wassenaar

Voor Griffioens GreentoColour-projecten wordt alleen de oorspronkelijke variant toegepast, *Echinacea purpurea*. De ervaring heeft geleerd dat de andere cultuurvariëteiten slechter terugkomen na de winter. Veel van deze bijzondere variëteiten worden wel geteeld voor gebruik in het Hello Garden-sortiment. *Echinacea* wordt in veel GreentoColour-projecten toegepast, maar in kleinere

groepjes en vaak tussen sterkere soorten in (*Nepeta*, *Geranium* 'Rozanne' etc.). Met wat ondersteuning rondom komt hij goed tot zijn recht en kan hij vaker gebruikt worden. Het is een prachtige plant, heel geschikt voor bijen en vlinders. Bij projecten met een prairie-achtige uitstraling wordt soms ook wel *Echinacea* 'Pallida' gebruikt. Deze variëteit toont wat losser; het is een echte 'strooiplant'.

Echinacea 'Pretty Parasols' (enorm populair!)

De bloemen van *Echinacea* 'Pretty Parasols' lijken inderdaad op prachtige parasolletjes, waardoor ze direct een vakantiegevoel oproepen. En terecht, want 'Pretty Parasols' is gemakkelijk in het onderhoud. Deze *Echinacea* houdt zich goed staande in wind, koude, hitte en zon. 'Pretty Parasols' heeft sterke stelen en valt niet open. Hij heeft een lange en rijke bloeiperiode van juli tot november. De bloemen verschijnen achter elkaar, zodat ze niet allemaal tegelijk openen. Ze verschijnen op verschillende hoogten, wat een wild uiterlijk geeft. Er zitten meerdere bloemen aan een steel. *Echinacea* 'Pretty Parasols' wordt ca. 90 cm hoog en 50 cm breed en is geschikt voor landschapsinrichting, vasteplantenborders en voor in pot op balkon of terras. Hij is winterhard tot -25 °C.

Echinacea 'Evolution Colorific'

Echinacea 'Evolution Colorific' is compact en kleurrijk. De bloemen verkleuren van rood-oranje via roze naar paarsrood. Het hart blijft groen en de bloemblaadjes staan dicht op elkaar. 'Evolution Colorific' bloeit zeer uitbundig van het late voorjaar tot en met de late zomer. Deze prachtige *Echinacea* wordt ca. 30 cm hoog en 25 cm breed en is zeer goed toe te passen in pot op terras of balkon, in de border, voor landschapsinrichting en massabeplanting. Plant 'Evolution Colorific' in de volle zon in goed doorlaatbare grond. Hij is winterhard tot -25 °C.

De auteur, Marlien van der Linden, is werkzaam als sortimentsadviseur bij Rijnbeek and Son en als docent plantenkennis aan de Ontwerpacademie in Boskoop. Tekst met dank aan Nico Huisman en Nico Rijnbeek.

Echniacea 'Pretty Parasols'

Echinacea 'Evolution Colorific'

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!